

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru economi numai 4 cor. pe an.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscripte nu se redau.

LIBERTATEA

INSERȚIUNI:

se socotesc după tarifă cu prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Programul.

Noul guvern și-a spus cuvântul și și-a arătat doririle cu cari vrea să ferească țeara. Le-a spus toate prin rostul minis. preș. Fejérváry Sîmbăta trecută înaintea unei comisii de cetățeni ai Pestei. Iaca câte de toate făgăduiește Fejérváry dintr'o resuflare la lume și țară, pentru cazul de a-l sprijini și a-i trimite deputați pe plac în dietă:

Va introduce *votul universal* legat de cerința cetitului și scrisului, la cei trecuți de 24 ani; votare secretă în comune. — Lucru la care nu va ajunge, acest guvern, și și de va ajunge, va pune 'el șuruburi naționalităților prin dreptul de respingere ce va da comisiilor cari judecă pe cetitori.

Gîndul acesta ascuns și viclean al guvernului, îl tradează o vorbă din vorbirea ministrului Fejérváry, care zice, că de altfel „o să cumpănească bine toate măsurile ce sunt de lipsă din punctul de vedere al *intereselor de stat și naționale maghiare*“.

Aici zace blăstămăția.

Pentru *armată* să va cere propunere și examen în ungurește din mai multe ștудii; la regimete să va introduce limba de regiment ungurească unde feciorii vor ști cît de cît și ungurește pe lîngă limba lor maternă, — etc.

Pe teren *economic* făgăduiește pregătirea neatîrnării față de Austria, ba și ușurarea sarcinilor ce apasă proprietățile mici, prin dare de împrumuturi ieftine. (De unde?!)

Apoi reforme multe în *justiție* (la judecătorii) și în felul dărilor, ca să fie mai ușor proprietarilor mici.

În ale *școalelor*: introducerea învățămîntului gratuit; apoi *virirea limbei maghiare în toate școalele populare nemaghiare* în măsură, care să ducă la învățarea (de silă) a limbei maghiare la toți; *nimicirea pedagogilor* (în cari să pregătesc învățătorii noștri) prin aceea, că vor fi puse și ale noastre sub mai aspră controlă de stat, avînd amestec la esamene omul guvernului și întrebînd pe ungurește pe tinerii!.

Incolo făgăduiește lapte și miere la slujbași, la învățători, la toată lumea, că le va îmbunătăți starea prin mărire de plăți, etc., firește de i-s'or pune sub steag și i-or alege deputați pe plac!

Deci: precum am prevăzut și am zis chiar înainte de a-l cunoaște: un program de reclam, în fond mai unguresc decum erau cele de până aci, și pentru noi nemaghiarii cuprinzînd primejdii tot mai mari!

Cum e primit?

Cum primește țara șirul scilpicioaselor mărgele ale făgădușurilor lui Fejérváry? Dintre Unguri 80 la sută scuipe asupra lui, că nu făgăduiește și comanda ungurească, ceialtați îl primesc cu nădejdea de-a să vedea ca mine ei la cîrmă în țară.

Fostul ministru preș. Tisza cu vre-o 100 de deputați ai săi, i-a declarat războiu lui Fejérváry pentru votul universal, pe care Tisza nu-l vrea de loc, că zice că ar aduce primejdii pentru atotputernicia maghiară.

Nemaghiarii îl primim cu aceeași neîncredere pe care o vrednicește un guvern ce n'are curagiul a lua *dreptatea* în mîna, ci, ca să-și mulco-

comească frații, făgăduiește și el asalt și mai mare asupra noastră, în școale și unde poate. Acestanu poate fi guvernul aducător de adevărate reforme mîntuitoare pentru țară, și deci nu poate avea încrederea ori spriginul Românilor de bine.

Adunări populare.

La Vinț.

Adunarea conchemată la Vințul de jos pe Vineri în săptămîna trecută, a fost *oprită* de solgăbirău. S'a dat recurs contra volniciei. Poate să va conchema de nou.

La Ciacova

e convocată o adunare comuna a *Românilor și Sirbilor*, pe 4/17 Nov., condusă de fruntașii români și sirbi din partea locului. De nu va fi oprită, va fi o adunare de mare însemnătate și peceituitoare a preținiei de luptă între cele două popoară surori de suferințe.

La Buziaș

e convocată mare adunare pe 6 Nov., n., avînd în fruntea convocătorilor pe vrednicul protopop I. Pepa.

Din cercul Cristian

să scrie, că deputatul Dr. Comșa știe trezi admirabil însuflețirea poporului pentru lupta națională, în adunările ce le ține neîntrerupt în tot cercul. Laudă lui și poporului din cerc!

La Vărădia

și la *Coșteiu* s'au ținut adunările anunțate pe Dumineca trecută. În amîndouă locurile a ieșit deputatul I. Russu-Șirianu și alți cărturari și au ținut vobiri minunate poporului. Au fost de față în fiecare loc peste 2—3000 de oameni.

Congregația în Deva.

Lupta dată de Români pentru popor și pentru școalele lui.

Sâmbăta trecută sala mare a casei comitatului, a răsunit îndelung și zgomotos, de graiul românesc ce să ridica întru apărarea binelui poporului nostru din comitat și a școalelor lui. Și era glasul luptătorilor români cînd domol și încălzit de duhul convingerii adînci, cînd detunător și revoltat contra cinizmului ticălos cu care îngînfații mici tirani ce au încă puterea în congregație, primeau dovedirile cele sincere și drepte ale luptătorilor români.

Intreagă înaintea amezii, timp de patru ore depline, nu s'au putut desbate decît două obiecte, cari avînd fond politic și fiind propuse de comitetul permanent al comitatului spre primire în o formă ce să izbește de binele poporului din comitat, — au ridicat puternica protestare a grupului român. Erau de față 24 de Români și ei prin rostul alor 7 vorbitori dintre ei, și-au implinit în chip cinstit datorita de apărători ai poporului care i-a ales și trimis în congregație!

Dar' față cu ticălosul sistem de formare a congregației, cînd

„viriliștii“ (înțelege mai numai oameni ai intereselor pungii proprii: arîndași, crișmari, întreprinzători, cari după darea lor mare ajung membri în congregație, ori au ceva în glavă ori ba, dar' atîta au că să dea din cap precum fac sămn cei dela cîrmă!), cînd aceștia dau majoritate și mai ai și atîța „aleși“ prin volnicia cea mai nerușinată, — firește că glasul grupului cinstit de Români adevărați aleși în cele cîteva cercuri brave ca Băița, Romosul, etc., să cutopește la „votare“ prin voturile mamelucilor.

Cu toate că bunele străduințe ale grupului român s'au înecat și de data asta în apa murdară a lăcomiei șoviniste, — lupta dată Sîmbăta de trimișii noștri în congregația Devei, — a impus chiar și acestor orbîți de șovinism, așa că unii dintre vorbitorii lor au fost siliți să recunoască acolo în plinul congregației, că apărarea și dovezile Românilor au fost de ordine superioară, — cu toate acestea ei au hotărît după micimea inimii lor.

Dările și recruții.

După simpla luare la cunoștință a scrisorii principelui Iosif prin care multumește pentru condolența comitatului la moartea tatălui alteței sale, — s'a pus la desbatere rescriptul guvernului Fejérváry, prin care acela nimicește hotărîrea comitatului de a nu primi dările și a nu da ajutor la chemarea recruților.

Vicișpanul Béla Pogány spune, că față de acest ordin ministerial, a făcut de nou remonstrație, la fel cu cea făcută înția-oară, că comitatul nu-l ia la cunoștință, deci nu să supune lui, ci stă mai departe pe lîngă aceea, că nu dă cătane, și dările nu le primește nici dela cei-ce de bună-voie le-ar plăti

Dr. G. Suciu.

Di *Dr. Gavriil Suciu*, avocat în Hațeg, ridică cel dintîi cuvîntul în contra „bravurei“ patriotice pe care vicișpanul și comitatul vrea să și-o arate în sus, prin această hotărîre.

„Evenimentele ce să desfășură în țară, zice, ne impun o deosebită precauție în luarea hotărîrilor și pașilor noștri. Nu trag la îndoială dreptul congregației de a lua hotărîri în afacerea incassărilor de dări, pentru-că de fapt un articol de lege dă putere congregațiilor a denega incassarea dărilor cari n'au fost încă votate de dietă. Intrebarea este însă aceea, că oare prin denegarea dărilor și neincassarea lor nu vom face mai mult rău patriei și poporațiunii noastre? Avînd durere pentru poporul dela țară, vă rog să fim cu chibzuință în aducerea hotărîrii despre neprimirea dărilor, că nu cumva prin o hotărîre pripită, să ducem poporul la ruină. E în deoște cunoscut, că plățirea dărilor nu e plăcere nici la domni nici la țărani. Fiecare e bun bucuros dacă nu plătește, și mare e durerea, cînd doba bate la casa omului pentru dare. Cunoscind atît domni cît și țărani, îmi iau voe a Vă atrage luarea amintela următoarele:

În 1903 și 1904 au fost ex-lex și criză economică. În acești ani poporul a rămas în restanțe mare cu dă-

rile. Acum iar' e ex-lex, și nu strînge nime dările dela popor și astfel i-să adună restanții de 3 ani. — Anul acesta fiind mai bun, poporul să ducă la antistiile comunale să-și plătească darea, însă acolo nu i-să primește ci i-să spune că nu trebuie s'o plătească, și poporul în credință că a sosit lumea lui „Pap János“ își cheltuiește banii ce-i puse pentru dare pe alte lucruri netrebnice, și pot zice la sigur, că paralele destinate pentru dare, vor călători în punga crișmarului jidan din sat, iar' bietul popor va fi silit să plătească dările colo la primăvară, cînd nu numai banii îi vor lipsi, ci vor lipsi și bucatele pentru traiu. Atunci va veni apoi la coliba țaranului notarul cu doba să incasseze darea, iar' D-Voastră nu ve-ți sări în ajutorul lui, ci îl ve-ți lăsa în voia sortii, și țaranul va fi silit a lua bani pe uzură dela crișmar ca să plătească. Așa-dar' de două ori îl dați pe mîna crișmarilor cămătari! Pe D-Voastră aceasta nu vă doare fiind străini de popor. Ce vă pasă D-Voastră că nu plățiți darea acum, fiindcă D-Voastră și după finirea ex-lexului nu ve-ți plăti, știind prea bine că vă scuțiți unii pe alții de doba.

Aș înțelege și eu denegarea dacă această dare nu s'ar mai cere niciodată, însă fiindcă după finirea ex-lexului totuși ve-ți cere-o, eu sunt de părere, că *dările trebuie astrinse dela popor* acum în mic, — apoi treaba D-Voastră că le trimiteți erarului ori ba.

De aceea eu propun în interesul bine priceput al poporațiunii comitatului, ca *dările să fie astrinse*, ca și cînd n'ar fi ex-lex, și apoi treaba D-Voastră, a majorității, că le administrați erarului ori ba.

I. Moța.

Preotul *I. Moța* luînd cuvîntul batjocorește toată scofala pe care domni dela cirma comitatului o fac prin hotărîrea ce propun să se iee de congregație.

„Noi suntem — zice, — și trebuie să fim contra acestei propuneri pentru două lucruri. Întîi și întîi partea aceea a propunerii comisiei permanente, prin care să zice că hotărîm de nou că nu vom da recruți, e cu totul fără temei. Dvoastră cîrmuitorii comitatului par'că trăiți în altă lume nu în acest comitat, căci altfel cum de mai cereți hotărîre de a nu da recruți, cînd regimentului nostru de casă (64) nici nu-i mai trebuie recruți, că i-a dat poporul român al comitatului, destui, ba încă mai mulți decît îi trebuie! Ce va însămma dar' aceea, dacă noi vom hotărî „nu dăm recruți“, cînd comitatul i-a dat deja, decit o fală goală patriotică, ca să ne arătăm și noi „grozavi“ în sus?

Iar' chestia cu dările e de toată ciudațenia. Dvoastre a-ți hotărît aici, că „nu primim dările nici dela cei-ce le dau de bună-voie“, — și în piața Hunedoarei, ca și pe alte locuri, numai de curînd, au bătut la doba vitele poporului pentru aruncurile cutari.

Ce joc de-a „vitejia“ e și acestă? Să te bați în piept că „nu primești nici dările de voe bună“, iar' pe sub mîna lași să liciteze poporul pentru dările laterale și aruncuri! Cum să faci bietul popor deosebire între un fel de dare, cea de stat, pe care n'o primim, și între cea comitatensă, co-

munală, aruncuri, etc., pentru cari îl bateți la doba? Și mai ales ce va face cînd îl ve-ți strînge în fere să plătească tot ce acum nu-i cereți și nu primiți? E un joc fără inimă și neînțelept acesta cu binele poporului. De aceea mă alătur la propunerea dlui Dr. Suciu: *astrîngerea dărilor să se pună în curgere în toată regula; iar' partea întîie a propunerii, ce privește pe recruți, să se șteargă de tot, că n'are înțeles, fiind recruții deja dați!*

Dr. Ajtay.

Incarnatul șovinist și dușman al Românilor, avocatul *Dr. Ajtay* din Hațeg, cel cu cancelaria plină de clienți Români, — s'a ridicat și cu gură de foc a sărit asupra Românilor, zvîrcolindu-să să arate, că darea de recruți așa cum s'a făcut în comitatul nostru, nu e cea adevărată, cea isvorită din constituțiune, ci e o demonstrație dușmănească a poporului celui simplu și neștiutor. (Da! da! e poporul nostru chiar neștiutor, că de-ar ști tot ce ar trebui să știe, nu țî-ar mai vărsa parale în cancelaria dtale, ci astfel te-ar face să simți că ești între Români!) Acea că poporul a dat deja recruții nu numără. Noi ca păzitorii „constituțiunii“ hotărîm că — nu dăm!

Dr. V. Bontescu.

Punctul nostru de vedere, al Românilor, zice, față de starea politică de azi să oglindește în următoarele.

Susținem, că nici guvernul, nici coaliția nu pot scoate țara din strîmtora nemiluitei situațiuni, în care însăși politica lor cea păgubitoare, au adus'o. Pentru-că nici politica guvernului nici a coaliției nu tînde spre binele obște al țării, și nu reprezintă voința poporului întreg din țară, ci fiește-care tînde numai și numai a avea puterea de stat în mîna pentru rassa maghiară și în paguba naționalităților, în paguba obștei țării. De aceea noi nu avem încredere nici în guvern, nici în coaliție, căci nu ne închinăm utopiei după care ei aleargă, zisă „idea de stat național maghiar“!

Hotărîrea majorității dietei din 21 Iunie, ca să nu dăm recruți și să nu primim dările, — o ținem de păgubitoare pentru țară și n'o primim! Pentru-că: guvernul e neparlamentar și nu reprezintă voința și dorințele marelui obște a popoarelor țării. Dar' cu atît mai puțin coaliția. Și așa majoritatea coalițională însăși care ține despre sine, că voia ei, e voia țării însăși, că ea ar reprezenta țara, e o *minciună constituțională*, și nu are dreptul să se folosească de armele denegării recruților și a dărilor, — pentru-că arma aceasta e dreaptă numai în mîna unui astfel de partid care reprezintă întru adevăr voința majorității *popoarelor* țării! Alt fel chiar prin slăbiciunea brațului care o poartă, și prin ilegalitatea principiului care a ridicat'o, — devine în loc de armă de apărare, armă în contra binelui țării.

Neînțelegera ivită între coaliție și guvern, noi nici nu o socotim drept neînțelegeră între interesele obștei față cu cele speciale ale Coroanei! Nu! Pentru-că nu limba de comandă ungurească e cea mai mare trebuință ce o are azi țeara, ca îndreptățire politică, ci alteale sunt nevoile cari împiedică propășirea țării: întreg sis-

temul nelegiuit de guvernare, întreg sistemul mincinos de reprezentare, — faptul, că „statul“ este ținut ca scop suprem, iar nu binele obștei ca scopul statului; faptul, că întreaga constituția țării noastre, fiind e la aplicare, nu-i altceva decât o minciună constituțională!

De-acu cuvîntul pentru care nu ne putem simți atrași de chemarea partidului coaliționist din dietă, de a ne pune în „rezistența pasivă“, ci din contră ne simțim îndemnați ca să dăm recruții și să plătim dările, — iar vindecarea răului să o căutăm pe alte căi, cu alte mijloace: cu aplicarea sinceră a principiului de egală îndreptățire politică, temeiul al unui constituționalism solid și adevărat!

Madersprach.

Un biet slujbaş-arindaș de pe la Lupeni, „Madersprach“ crezînd că spune lucru mare, a zis, că lui i-a spus un feciorandru din comitatul Sibiiului, că merge la cătane și el, fiindcă așa l'a învățat preotul, să meargă!

Și să uita bleagul, că ce „efect“ grozav face „descoperirea“ lui că adevărat popii învață pe feciori să meargă la miliție?... Au ris toți de naivitatea lui.

Dr. Leitner.

Alt avocat „curăgios“ e Dr. Leitner din Deva, care trăește și el din clientelă mai mult de Români! Acesta încă s'a sufluc și cu o falcă 'n cer, cu alta 'n pămînt, a atacat pe Români, spunînd între alte bazaconii jidovești, că „existențe josnice“, „agitatatori ticăloși“ umbli prin comitat și îndeamnă poporul a-și plăti dările și a merge de bună-voie la miliție! Și alte ciupercării a vorbit, plin de venin și de ură asupra a tot ce e românesc! Cu toate că zău, multe pitule bagă în bughilarul său domnesc poporul român cel prigunit de el, ca și de bălaurul Ajtay dela Hațeg.

Dr. Muntean.

Luînd cuvînt, adv. Dr. A. Muntean zice că treaba ce să desbete e cu mult mai serioasă decum o vede tractîndu-să din partea ungurească. Congregația a hotărît odată, că nu dă dări și recruți, că guvernul de atunci (tot acesta în ediția lui primă), nu e constituțional. Ministrul însă, acum de nou denumit de M. Sa după dreptul pe care M. Sa îl are de a-și numi ministri, — a nimicit hotărîrea comitatului. Acum rămînea să hotărîm, de vrem, de nou același lucru. E de părere, că rău va face congregația de va hotărî de nou a nu incassa dările. Căci noi nu guvernului dăm dări și recruți, ci patriei, țării. Căci patria are lipsă de apărare și de mijloace de susținere a organizației sale, și în zile de pace, dar' mai virtos în zile grele. Deci să nu ne sfătoșim, ci să dăm dările și să le și trimitem în cassa statului, căci așa cer și interesele patriei și a poporului din comitat, în numele căruia hotărîm.

Ziceți că să nu ne supunem acestui guvern, că e „ilegal.“ Dar' guvernul e numit de M. Sa în temeiul legilor, și între ordinațiunile lui nu află călcătoare de legi, decât una singură: cea dată contra școalelor nemaghiare. Dar' contra acelei ordinațiuni nu să ridică aici nici un glas, deși aceea singură e nelegiuită, celelalte cer numai susținerea ordinei în stat, cum e scrisă în legi. Cere să se adune dările și să se și trimită la cassa statului.

*

Mai vorbește de încheiere propunătorul Dr. Suciu, combătînd pe Dr. Ajtay și Dr. Leitner.

În scurt — zice d-sa, — voesc să reflectez la vobirea dlui Dr. Ajtay și Dr. Leitner. Cel dintîi zice, că scopul ce îl urmăresc eu să poate aunge prin aceea, că poporul să de-

pună suma dării la bănci, și atunci poporul nu va ajunge la sapă de lemn prin neincassarea dărilor. Dl Dr. Ajtay e avocat și învățat; cînd s'a declarat ex-lexul a zis'o publice, că nu va plăti dare și nu va pune timbre, ci prețul acestora îl va depune la o bancă ca să-l aibă la îndemnă cînd va fi sfîrșită comedia. Am cunoștință că nu a făcut aceasta; așa dar' el „înțeleptul“ încă a rămas dator cu ce-a făgăduit. De ce așteaptă el dela țaran mai multă minte ca dela sine? Așa să vede, predică apă și bea vin. Cum n'a depus el însuși, așa nu depune nici poporul.

Dr. Leitner a îmblătit numai paie. Nu știe ce s'a vorbit aici; bănuiește în mod netrebnic, fără temei. Astă noapte în vis a văzut niște „agenți“ și s'a spăriat grozav. Să o iee la cunoștință, că noi nu suntem agenții curții și a guvernului, suntem numai oamenii poporului, cari spunem deschis păreriile noastre. Rolul de „agent“ să potrivește dsale mai bine, pe care l'am văzut în serviciul tuturor partidelor maghiare!

Resping cu indignare insinuările și suspiciunile dînsului. Îmi susțin propunerea.

Să pune apoi la vot, și — toți burtă-verde și cei pestriți la mațe, votează contra propunerii Românilor, că adevărat comitatul... nu dă recruți (nu rideți!) și nu adună dările statului.

Maghiarizarea școalelor.

Al doilea obiect pus la ordinea zilei, a fost propunerea înaintată de membrul Dr. A. Muntean, că comitatul să adreseze ministrului cerere, ca să-și retragă ordinațiunile ce a dat pentru siluirea limbei maghiare în școalele nemaghiare.

Un fanatic.

Boga, directorul preparandiei de stat a vorbit ca un redactoraș jidan dela „Friss-Ujság“, plin de venin pentru școalele nemaghiare. Ci-că limba statului are drept a să îmbulzi până și în cea din urmă colibă a locuitorilor acestei țări, cu atît mai virtos în școale! Căci acolo, zice, unde școala de stat își face datoria, să vede spor bun în învățarea limbei maghiare, dovadă Călanul, Petroșeni etc! Trebuie numai siluirea într'una până învață toți, că e spre binele lor, că fără limba maghiară nu plătesc nimic în țeara asta! Că rațiunea pedagogică iartă astfel de absurdități ori ba, asta ce-l privește pe îmbătutul șovinist, cap al unei școli în cari știința pedagogică ar fi să-și aibă adăpostul și spriginul de specialist!

Alt fanatic.

După gura de bălaur a lui Boga, care umplea cu balele de șovinism sala, — să ridică leu-paraleul dela Hațeg, avocatul Dr. Ajtay care ar înghiți pe Români în picuri de apă, — și dă-i, dragă Doamne, cu alt rînd de înțelepciuni, tot-atîtea scrinteli „pedagogice“.

Între altele spune că astea-s păreriile răsturnătoare de ordine în stat a partidului român dela Sibiiu, cari nu pot fi decât respinse și cu pumnul, de politica maghiară.

Un incident.

Dl Dr. Alex. Hossu, adv. în Deva, auzind cuvintele cutezate ce șovinistul dela Hațeg le aruncă partidului nostru național, — îl întrerupe furios și-l apostrofează cu asprime, nepermițîndu-i a să atînge de acest partid național român, care e mai presus de judecata unui pitic fanatic ca Dr. Ajtay! Românii aproabă toți protestele dlui Hossu.

Dr. Suciu.

Îa cuvîntul Dr. G. Suciu adv. în Hațeg, și spune următoarele:

Aș fi așteptat, că dl director de pedagogie să fi adus în contra propunerii dlui Muntean motive pedagogice. Dar dsa în vorbire s'a folosit

numai de frase obicînuite în ziuristica maghiară, cari frase sunt toate toate și goale!

Domnilor! Vă ilustrez chestiunea cu fapte și rezultate ajunse în școalele de stat. În aceste școale, anume instituite pentru maghiarizare, pe lângă toată truda inspectorilor, rezultatul este nulă, fiindcă în aceste școale să învață mecanicește și bieții copii nu știu ce învață, și și aceia, cari învață ceva, cînd au gătat cu învățătura școalei populare, atîta e tot ce știu că își spun: „Io nu pot.“ care vrea să însemneze „jô napot“, încolo nu știu ceti și scrie nici ungurește, nici românește. Deci dacă D-Voastră după praxa aceasta tristă, vreți ca și în școalele confessionale să introduceți limba maghiară, atunci voiți numai să împedecați poporul în însușirea culturii! D-Voastră prin introducerea limbei maghiare voiți a ușura maghiarizarea. A trecut timpul maghiarizării! Nu veți putea nici odată să vă ajungeți scopul. Cel mult că ne veți împedeca în sporul culturii limbei române, dar' nici cînd nu ne veți maghiarisa. D-Voastră nu veți face nici cînd pe Români să-și peară limba! Dr. Ajtay ține că ordinațiunea asta a ministrului este „legală“; mai înainte, la celalalt obiect, zicea că ministrul însuși este ilegal și deci ori-ce poruncă dela el e „ilegală“. Acum deodată îl face pe acest Ministru ilegal de „legal“.

Așa ceva nici cel mai slab jurist nu poate să susțină! Pentru-că dacă odată guvernul este ilegal, atunci ca atare rămîne în toate ale sale! Sfătosenia lui Dr. Ajtay dă bancrot și așa cred, că dacă nu ar fi orbit de patima șovinismului, atunci ar trebui să dea drept dlui Muntean și să spună sus și tare, că ordinațiunea Ministrului este ilegală. Domnilor! D-Voastră în continuum ziceți că pentru ce nu luptăm noi umăr la umăr cu Dvoastră? Oare după faptele Dvoastră și după ura ce arătați față de limba noastră, sunteți în drept să cereți ajutorul nostru? Aceasta o las să o judecați Dvoastră. Susțin într'una toată propunerea făcută de Dr. Aurel Muntean.

Dr. V. Bontescu.

Ordonanțele ministrului de instrucție publică despre școalele populare, zice, nu sunt numai ilegale (fără temei în lege), dar' sunt totodată și absurde din punct de vedere pedagogic: Ele cer, ca învățarea limbei maghiare în școala populară să se facă în așa fel, ca școlarii, cînd ies din școală, să știe vorbi ungurește, ca și în limba mamei lor! Dacă ministrului i-ar veni aminte să dea o ordonanță, ca fiecărui școlar să-i fie predată aritmetica, geografia, etc, în așa fel, ca la capătul învățării să capete eminență din ele, — chiar și dl Boga ar zice, că aceasta e o absurditate (prostie) fiindcă vrea să reguleze ceva peste puțină: rezultatul viitor.

Înțelegem binele ce e în faptul, că un om să cunoască mai multe limbi. Dar' scopul școlii populare e, ca poporul să-și cîștige în ea cunoștințe pentru trebuințele vieții, și cum să devină cetățean bun și folositor statului — dar' nu cunoștință de limbi!

Învățămîntul în școala populară nu să poate face deci, decât în limba mamei copiilor. Căci dacă învățarea limbei maghiare să va face cu păgubirea celorlalte studii, atunci chiar de s'ar ajunge ceva rezultat cu școlarii nemaghiari, totul ar fi atîta, că bieții și-ar ști arăta neștiința cu care au eșit din școală, prostia și lipsa de cunoștințe, în — două limbi, nu numai într'una! Scopul acesta însă, nu-l poate avea instrucția populară.

Dar' sunt cuvinte și mai grele contra acestei ordonanțe a ministrului:

Trăim într'un stat constituțional, cum vă place să-l numiți. Temeiul fieștecărui stat aievea constituțional e: de-opotriva îndreptățire a cetățenilor săi! Și noi pretindem aplicarea sinceră al acestui principiu de egalitate!

D-Voastră vreți să »egalitați« prin maghiarizare cu puterea! Egalitatea aceasta e cea a lui Procrustes,

uriaș din mitologia greacă, care avea un pat în casă, în cari își culca »oaspeții« pe cari putea pune mîna. Cînd îi cădea în mîni un om mai mic decît lungimea patului lui, îl întindea de-i prăiau toate părțile, ca să se întindă până umple patul, — iar' cînd omul era mai lung decît patul, îi tăia picioarele ca să încapă! Și aceste »operații« le făcea tot pe cuvîntul, că vrea să fie »egalitate« între oaspeții săi.

Așa faceți și D-Voastră cu maghiarizarea, așa cu întreg principiu de »egalitate«, cînd îl aplicați la noi, la naționalități. Dări și recruți nu voiți să dați guvernului, căci e »ilegal«, dar' cînd acest guvern ilegal, dă și el niște porunci în paguba noastră, a naționalităților, — atunci ordonanțele lui duplu ilegale, le aflați bune, și aplaudați și pe acest guvern!

Înțelegem răul ce zace în aceea, că funcționarii nu pricep limba poporului cu care au de lucru, și poporul nu știe limba funcționarilor. Dar' noi cerem vindecarea acestui rău așa, că funcționarii să învețe limba poporului, iar' nu să vă siliți a învăța, prin școalele maghiarizate, poporul limba funcționarilor! Pentru-că poporul susține și plătește pe funcționari, nu de dragul ochilor lor, ci ca să-i fie spre folos. Ș'apoi acolo e legea despre naționalități și rezonul ei: cît ce eu am dreptul să mă folosesc de limba mea înainte oficiilor, apoi oficialul acela, în temeiul rezonului legii, trebuie să-și cunoască limba!

Noi nu cerem mult. O limbă numai în forța capitalului ei cultural are dreptul de a să extindă. Aplicați principiu egalității. Dați-ne puțința unei concurențe libere, unei emulațiuni culturale cinstite, ș'apoi s'a dovede, că: limba D-voastră sau a noastră e mai aptă și pentru cultură și mai îndreptățită a se extinde că limba noastră sau a d-voastră e mai trainică, mai bună?! Nu usurpați puterea statului în favorul rassei ș'al limbei d-voastre, ș'apoi s'a vedea, că noi sau d-voastră suntem elementul mai bun și mai folositor pentru binele și înaintarea acestei patrii.

Iată pentru-ce luptăm într'apărarea școalelor noastre, ca adevărate cultivătoare a poporului și a limbei lui, și iată pentru-ce luptăm contra ordinațiunii acesteia a ministrului școalelor.

I. Moța.

Preotul I. Moța reflectează ocoșelii lui Boga, care zice că școlile maghiare arată spor, — aducîndu-le ca contradovadă pilda dela Birsău, unde e școală de stat de 35 ani și nici un om nu știe vorbi ungurește! Tot folosul e, că până era școală românească, așa slabă cum era, tinerețel știa ceti, iar' azi nu mai știe nimeni în satul întreg. Le-o dovedește cu o probă ce s'a făcut în această comună de cătră un călător francez anume venit pe aici. Deci, zice, nu e drept că școala învață poporul a vorbi și scrie ungurește, ci dacă la Călan vorbesc ungurește și Românii, e că locuiesc mestecați cu Unguri și învață unii dela alții: Ungurii românește, Românii ungurește. În satele noastre curat românești, școalele nu vor arăta nici-odată alt spor decît care să vede la Birsău: ținerea în prostie a poporului! Noi prin școli vrem să-l luminăm, dv. prin cele maghiare voiți să-l țineți în neștiință, să rămână prost, pentru ca prea ușor să-l puteți cîrmui dv. cît mai prost!

Furtună.

Gozavă furtună s'a deslăntuit asupra preotului Moța pentru acest adevăr zvîrlit lor așa de verde în ochi! Fișpanul suna din greu clopoțelul respingînd invinuirea ce vorbitorul le

face, mamelucii zbierau ca mușcați de — adevăr! Abia peste vre-o 2 minute preotul Mota a putut ajunge a-și urma vobirea respingînd propunerea comitatului și alăturîndu-se la cererea Drului Muntean.

?!

Cum, domnilor din administrație? V'a supărat și durut așa de mult cuvintele acestea ale preotului? Și vi-sa părut că el nu e destul de „gingaș“ și „parlamentar“ în vorbire față de voi? Dar' vredniciți voi ca un Român să vorbească despre voi gingaș, în termeni de salon, cînd voi veniți contra lor cu fapte, nu numai cu vorbe, cari sunt curat sălbatece, nu numai nedelicate! O, felul acesta de vorbire e încă cel mai domol pe care îl vredniciți!

A mai vorbit Réthy, inspectorul școlar, cu o răutate, cu un cinizm și venin, care ar face onoare celui mai impelițat satrap muscălesc! Și-a bătut joc de tot focul nobil, de principii, de simțăminte, de tot ce vorbitorii români au adus înainte într'apărarea școalelor. Cu pilde fals prînse și fals aplicate, luate mi-te din alte state curat naționale, să zvîrcolească să dovedească, că bine să face și la noi, în statul acesta poliglot, cînd să atacă școalele. Ne-a făcut impresia unui sălbatec cultural.

Aug. Nicoară.

Dl A. A. Nicoară (Deva) s'a ridicat la cuvînt. Minute întregi a fost împedecat de a vorbi prin zbieretele mamelucilor, cari nu voiau să-l asculte. Au fost însă siliți a-l asculta. Dar' a vorbit în continuu zgomot, că nici nu să auzea ce spovedanii le cetește.

Dr. Muntean.

ca propunător a avut cuvîntul de încheiere. I-a luat pe rînd, pe Boga, pe Réthy, pe Ajtay și toate halaripurile lor mentale le-a făcut de risul salei, arătîndu-le cît sunt de netrebnice, din ce creeri mărginiți și din ce suflute mici izvorite.

„Am așteptat dela d. Rethy și Boga, ca oameni ai școalei, să-și întemeieze păreriile pe principii pedagogice, dar' dumnealor au vorbit ca cei din urmă redactorași veninoși, plini de patimă și ură, nu de știință.“

I-a persiflat piscător pe tema, că, ei — Ungurii -- să bat în piept a fi adevărați „binevoitori“ ai poporului nostru cînd vreau să-l silească a învăța ungurește. „Voi vreți binele poporului român și a limbei lui, și încă mai mult decît noi?“ Combătîndu-l pe rînd cu efect, își susține propunerea.

*

Pusă la votare, propunerea dlui Dr. Muntean, susținută numai de Români, — a căzut.

Era ora 1 d. a. cînd s'a sfîrșit în cordatul duel al celor două partide și fișpanul a aminat tot programul mai departe pe după prînz, la ora 3. În sădînta de după prînz a început a măcina la obiecte cu cunoscuta lor grabă.

Venind înainte cererea unor comune, de a le da voe să dea ajutor la edificarea școalelor, aiurea pentru Liserici, — părintele Adam Basarab a cerut, cu bune motive, ca comitatul să aproabe bunăvoința comunelor de a ajuta școalele și bisericile lor! Aș! Nici vorbă. De-ar fi vorba de vre-o crîșmă patriotică, s'ar da ajutor, dar' sfințelor noastre biserică, nu e iertat să le dăm!

*

Recursurile date contra volnicilor alegeri de birae din pašalicul lui Fekete (Geoagiu), apărute de Dr. Bontescu, au fost respinse. Alegerile întărite. Cocișii solgăbirăului aleși „primari“, să vadă domni odată. „Cei in-

teresați, recureze mai departe", — zicean vrednicii cirmuitori de comitat.

Intro' oară au fost măcinate toate cele vre-o 150 obiecte.

Cine-au fost de față?

Iată membrii Români cari au fost de față la congregația de Simbăta trecută la Deva:

Din Hațeg: Dr. G. Suci, Dr. Aug. Străitaru, Dr. V. Bontescu.

Din Deva: Dr. Al. Hossu, A. A. Nicoară, Dionisiu Ardelean.

Din Orăștie: Dr. A. Muntean, Nic. Vlad, Dr. Aurel Oprea, D. David, Ioan Branga, I. Moța.

Zarand: G. Drăgan (Băiță), N. Pacurariu, Av. Roman, I. Fugăță, Andr. Bogdan, N. Pop, I. Birău.

Din Hunedoara: A. Pacurariu, V. C. Osvadă.

Jurul Orăștiei: N. Andrei (Căstău) Nic. Suci, (Balomir), Ad. Basarab (Romos).

Din alte comitate.

Tot zilele astea a fost congregația la *Lugoș, Brașov, Aiud, Arad*. Peste tot locul Români s'au ținut biue.

La *Arad*, fiind și mulți, au împedat punerea unui nou arunc pe popor.

La *Lugoș* s'a dat o luptă mare și frumoasă pentru cinstea neamului și binele poporului.

La *Brașov* s'a prezentat o declarație, care precizează și motivează ținuta Românilor contra guvernului și coaliției.

La *Aiud* lupta a fost încordată și frumoasă. Peste 30 de membri Români, au prezentat o motiune bine motivată, cuprinzând revendicațiunile lor naționale și protestul lor contra ordinațiilor școlare a lui Lukács. — Vom reveni dînd raport și motiunea, cari în numărul acesta nu le-am mai putut cuprinde.

Rusia liberă?

Mai repede decum s'ar fi putut crede, în Rusia a eșit biruitoare mișcarea de rupere cu trecutul și aducerea lumii nouă pe ruinele putrede ale celei vechi.

În vremea războiului cu Japoniei s'au început răsvrătirile mulțimii nemulțumite cu felul de cîrmuire tirană a statului, — acum după pace tulburările în loc să se liniștească, s'au mărit, s'au prefăcut în revoluție: cele mai tari cetăți, ca Petersburgul, Moscova, Kiev-ul și încolo în lung și latul țării, toate ferbeau, mulțimea zdrobea toate în calea ei, lucrătorii dela trenuri și fabrici nu mai voiau să pună mîna pe lucru, pe urmă și miliția scoasă contra răsculaților, începuse a trece pe partea lor, — și în zilele din urmă era o răsturnare îngrozitoare în toată țeara și primejdie de a fi înecați în sînge toți țitorii puterii de stat, cari nu dau drept poporului!

Urmarea a fost: Țarul rusesc a dat un manifest, prin care împlinește dorința poporului, schimbînd felul de cîrmuire a țării de pîn' acum, cînd totul era în mîna unui om, a Țarului și a doi-trei apropiați ai săi, și va fi depusă cirna țării în mîna unei diete, zisă „Duma“, în care deputații aleși de țeară să facă legile, ca în alte țări constituționale!

E aceasta o mare biruință a libertății, în uriașa împărăție moscovită, — dar' mulți au teamă că va rămînea totul mai mult pe hîrtie, decît să va prefăce în faptă!

Mult sînge s'a vărsat însă pînă s'a ajuns la acea, ca Țarul să se hotărăscă a da împărăției sale constituție.

Mai nou să telegrafează din Odessa, că acolo scurt de tot a ținut liniștea și bucuria pe urma hotărîrii Țarului. — și în 1 Nov. au izbucnit nouă tulburări grele: huliganii puși la cale de contrarii muncitorilor, au prins arme, au ridicat baricade și de după acelea trag focuri asupra muncitorilor.

În încercările acestei singure zile, a fost uciși 41 inși și 92 greu răniți numai în ulița Dwnikaja.

În Chiev însuflețirea poporului e așa de mare și manifestațiile de bucurie așa de zgomotoase, că miliția trebuie să păzească stradele, ca să sustină ordinea.

Aproape în toate orașele poporul își arată bucuria, purtînd în frunte steag roșu (steagul socialist), căci ei cred că e vrednicia muncitorimii că s'a cîștigat constituția, fiind-că din păturile de jos a pornit mișcarea, prin greve trecute în tulburări.

Și peste popoarele cele mai apăsate, răsare soarele libertății, numai la noi, în „liberala“ și „constituțională“ Ungarie, el să întunece mereu!..

NOUȚĂȚI

Concertul artistului Milea, pe care l'am vestit încă acum două săptămîni, — avem bucuria a anunța, că să va da aici în Orăștie, Duminecă în 5 Noemvrie n., sara.

Di *Milea*, absolvent al conservatorului de Praga, e un artist în flaută, de care să leagă cele mai frumoase speranțe! Om încă tînar, a ajuns la perfecțiune cu instrumentul său dulce și plăcut, e și compositor. Pe unde a trecut a lăsat cele mai bune impresii: După concertul din Brașov, „Gazeta“ l'a descris în cuvinte pline de laudă și înbărbătare; după concertul din Arad „Tribuna“, într'un foileton, i-a recunoscut tot minunatul său talent și l'a prezentat cetitorilor ca pe virtuos de forță primă; după concertul din Blaj „Unirea“ l'a descris tot așa de măgulitor.

Acum cînd vine la Orăștie, mîndrul ținut al Orăștiei să se arate vrednic de bunul său renume: de primitor cu bine al adevăraților artiști: și cu toți să ne vedem Duminecă sara umplînd sala mare a „Transylvaniei“!

Să vină și poporul nostru tot. Să vină și din comunele din jur, căci vor auzi bucăți populare și naționale românești predate din flaut în chip farmecător și înălțător de inimi!

Di *Milea* originar din Tilișca (com. Sibiiului) vine însoțit de un alt tînar artist dela noi, de di O. Mureșan (din Sebeș) asemenea conservatorist, un bariton plăcut și instruat.

Nimeni deci să nu scape privilegiul a avea o seară de plăceri muzicale.

Programul concertului Milea. Duminecă, în 5 Noemvrie n. are loc Concertul dat de virtuosul în flaută **Romulus Milea**, absolvent al conservatorului din Praga, cu binevoitorul concurs al dlui **Octavian Mureșan** (bariton), — acompaniarea o va îngriji în mod binevoitor stim. dna **Victoria Dr. Erdélyi**, — în sala „Transsylvania“ din Orăștie. Programa: I. 1. Tulou: „Concert G.“, di *Milea*. 2. Haydn: Arie din oratoriul „Creațiunea“, di *Mureșan*. 3. a) * „Doină ardeleană“; b) Șorban: „Ciobanul“, arie pastorală, di *Milea*. II. 4. a) Kehler: „Serenada“; b) Fürstenau: Selecțiune din „Lucia de Lammermar“ di *Milea*. 5. R. Millea: „Despărțirea“, di *Mureșan*. 6. a) R. Millea: Andante religios d. „Fantasie brillante“; b) W. Popp: „La Traviata“, vals de concert, di *Milea*.

Inceputul la 8 ore seara. Prețul locurilor: Loga à 4 persoane 10 cor. Parquet I. cor. 2-40. Parquet II. cor. 1-60, Parquet III. cor. 1-20. Partere 1 cor. Galerie 50 fil.

Bilete sunt de vînzare la librăria H. Graef, și seara la cassă.

Bucurie literară nouă vestim cetitorilor: Di *Victor Bontescu*, bine cunoscut cetitorilor »Libertății« din numărătoarele poezii pline de spirit, de haz, și schinteind toate de înalte și frumoase idei, — și-a adunat poeziile la un loc și le-a scos într'un drăgălaș și elegant volum de 9 coale. Să pot căpăta la »Tipografia Nouă« (a »Libertății«), cu 75 cr. (cor. 1-50.) plus 10 fil. porto.

Vom reveni asupra prețiosului volum care face cinste producției literare dela noi. Și pîn'atunci indemnăm pe toți iubitorii de literatură frumoasă, să grăbească a-și procura drăgălașele poezii.

IMN.

Regelui nostru și-acum
Și-apururi mărire și-onoare —
Din cer serafimii scoboare
Cu săbii de foc să 'nconjoare
Și sfînta-i persoană și tronul,
Și pace să fie-al Său drum
Și pace-al Său drum
Să-i fie,
Și faima-l urmeze 'n vecie.

Glorie Urmașilor Săi!
Să poarte prin veacuri cu fală
Și sceptru și haina regală,
S'oprească dușmanii 'n năvală
Și, mândri, Române, să 'nalțe
Renumele fiilor tăi!

Al fiilor tăi
Renumel
Din margini la margini de lume!

Ție salutul suprem,
Pămîntule-al țării străbune!
Eroic fanfara răsune,
Din munți și din văi să s'adune
Să-și apere steagul voiniciei
Și limba și legea ce-avem
O limbă ce-avem —
Și o lege
Și-o patrie sfîntă și-un Rege!
G. Coșbuc.

Di I. I. Lăpădat, secretarul-contabil angajat de „Ardeleana“ din Orăștie, este apreciat în următorul chip de către „Revista Economică“ foaia oficioasă a băncilor noastre:

„Precum suntem informați dlul Ioan I. Lăpădat, actual secretar II. al „Asociațiunii“ și zelos colaborator al revistei noastre, a fost ales din partea direcțiunii „Ardeleanei“ la nou creatul post de secretar al acestui institut.

Nu putem decît să felicităm pe conducătorii „Ardeleanei“ pentru fericita idee, ce au avut, de a chema la un post atît de important, pe un specialist de talia dlui Lăpădat, care ca profesor cenzurat de științe comerciale, posedă în adevăr vaste cunoștințe financiare economice și deja și pînă aci s'a pus în evidență prin mai multe publicațiuni valoroase de domeniul științelor comerciale și financiare.

„Nu ne îndoim, că pe lîngă dragostea de muncă, ce-l caracterizează, dl Lăpădat să va valida și în viața practică, ca specialist perfect.

„De altcum noul secretar de bancă — precum aflăm — înainte de ocuparea definitivă a postului său, va face în curs de vre-o 6 luni și studii practice la mai multe bănci din capitală și provincie, ca astfel să ajungă a fi cu atît mai calificat pentru cariera căreia s'a dedică.

„În persoana dlui Lăpădat a cîștigat nu numai „Ardeleana“ un secretar specialist și muncitor, ci și societatea românească din Orăștie un zelos

spriginitor al tuturor cauzelor publice românești.

„Felicităm și noi pe dl Lăpădat din incidentul onorificei sale numiri“.

Logodne. Di T. Liviu Blaga, profesor în Brașov s'a logodit în 12/25 Oct. cu doșoara Malvina Herlea, fiica dlui not. Procopiu Herlea din Cugir.

— Di Traian Macaveiu s'a logodit cu dșoara Aneta Paul, din Zlatna. Sincere urări de noroc!

Profesor, care are între ascultătorii săi pe împăratul cu ministri. Un profesor dela vestita universitate americană Havard, cu numele Peabody, ține în Berlin un șir de prelegeri. La cea dintîi, ținută în 30 Oct. în aula universității, a alergat public mult și ales, și printre cei dintîi era de față și împăratul Wilhelm, ministrul său de instrucție, secretari de stat, ambasadori, și tot corpurile profesoral universitar, — ascultînd cu mult interes învățatul cuvînt al americanului.

Oficiu de postă jăfuit. Localul poștei din Kis-Varda a fost spart Dumineca trecută noaptea. Hoții au furat întîi dela un om căruța și caii, au pus pe ea cassa de fer a poștei, în care erau 4779 cor. bani gata și 3 scrisori cu bani, cuprinzînd de tot 10.000 cor. în ele. Mergînd cu prada, pe drum li-s'a rupt căruța. Indată au furat altă căruța din altă curte, și și-au cărușit cassa cu banii pînă afară de oraș în piața de porci, unde au spart-o. Dimineața au găsit-o goală. — Să crede că o bandă internațională de hoți a fost care a săvîrșit spargerea. De urma lor nu s'a dat.

Corabie înămolită. Corabia „Salona“ a companiei ungaro-croate, s'a înămolit în noaptea de 29 Oct. în apropiere de insula Brazza. Era pe ea o mulțime de marfă și de călători, — cari acum trebuie să stea locului pînă va veni altă corabie care s'o mîntuiască. S'a și trimis din Spalato alt vapor, care să se lege de corabia înămolită și s'o tragă după sine în largul apelor, făcîndu-i cu puțință călătoria mai departe.

Din mișelile orașelor mari. Un domn fercheș și sprinten și cu slujbă bună, umbla la casa unei familii de frunte din Oradea-mare. Îndrăgise pe tinera și frumoasa fată. Și ea și mai tare să îndrăgise de el, și s'au logodit și abia aștepta tinăra mireasă, să meargă și ea în marele oraș al mirelui său. De-odată de vre-o două săptămîni fata nu mai căpăta nici o scrisoare, nici o știre dela mirele său. Ce să gîndi, ce nu, — plecă ea însăși la Pesta să vadă ce-i cu el. Merse unde-i știa adresa. Bătu la ușe. O primă o femie tînară și frumoasă, mai voinică și mai frumoasă decît ea.

— Ce poțtești? o întrebă.

— Caut pe mirele meu cutare, și-i spuse numele.

— O, să ierți dșoară, dar' acela e deja de 2 săptămîni bărbatul meu!

Biata fată fu așa de crud izbită de această faptă a înșelătorului său mire, care atît de fără inimă a părăsit-o îndată ce a văzut pe alta mai voinică, — încît n'a mai zis nimic, îi părea că să învîrte pămîntul cu ea, apoi întoarse acasă s'a sinucis, afind că viața ei nu mai are rost într'o lume așa de nimică!

Un prînz cum n'a mai fost! În Franța s'a pregătește un prînz domnesc, banchet, cum n'a mai văzut altul lumea! Un ziar din Paris, „Matin“, a făcut propunerea, că toate societățile de ajutorare reciprocă, să dee în 5 Nov. un banchet laolaltă. Societățile s'au învoit. S'au numit conducătorii și arangiatorii banchetului și a rămas să fie chemați și să iee parte nu mai puțin de 50.000 de oaspeți! Țin prînzul în salele uriașe ale mării expoziții franceze. Vor fi așezate 8000 de mese pentru singuratici ori familii ce vreau să fie singuratece, iar alte 1000 pentru societăți de cite 50 inși la una. Să pun 30.000 de scaune, iar încolo lăviți lungi, cari de le-ai pune lîngă olaltă ar da lungime de 12 kilometri și 1/2. Sala va fi împodobită

cu verdeață: o pădure întreagă și pritre crengi, 50 de steaguri. Vor fi 150.000 de tăieri, cari dacă le-ai pune pe toate peste olaltă, ar fi mai înalte ca uriașul munte Monte-Blanc. Cuțite, furculițe vor fi 60.000, iar pâhare 125.000. Să vor pune la masă 3000 litri de rachiu cari sa facă gust de mîncare, apoi 25.000 butelii cu vin, 15.000 sticle cu bere, 6000 sticle cu lapte, 10.000 sticle de apă minerală, etc. Vor fi de lipsă zece tone de carne, și 15.000 de hoare, apoi prăjituri și pâne si alte toate. Atîtea lucruri de mîncare le trebuie, că abia ar încăpea ele singure pe 12 trenuri fie-care de 20 de vagoane de lung.

Di Dr. Desider Borbola fiul avocatului D. Borbola din Teregoava a obținut în al 26. Octomvie diploma de avocat în Budapesta.

Răspunsul.

Sighișoara, 16/29 Oct. 1905

Onorată Redacțiune!

Nu sunt obligat a răspunde în un organ de publicitate la întrebarea cuprinsă în prețitul organ „Libertatea“ Nr. 44 a c.

Poftească preoțimea din protopopiatul tractului Cohalm, a să adresa către autoritatea noastră bisericească superioară, singură competentă a decide între mine și ea în obiectul delevat în întrebare.

Nu sunt dator la un răspuns meritoric cu atîta mai virtos, cu cît întrebarea din cestiune nu e subscrisă de nici un preot tractual, și prin urmare nu știu cu cine am de a face, și cui să răspund!?

Dimitrie Moldovan,
protopop-adm.

Tragedia de iubire a unui aristocrat german. Este în London un teatru, zis „Gayeti“, care e vestit prin aceea, că fiecare actriță a lui, e un model de frumseță de cele mai rare. Un aristocrat german, fiu din familie bună și bogată, s'a îndrăgît de o actriță de acestea frumoase, iar fiind-că nu s'a putut apropia de ea cu iubirea sa, — s'a dus în cuarțul ei, s'a ascuns acolo și cînd nu era nimeni pe aproape s'a împușcat lîngă pianul la care cînta frumoasa lui iubită. Cînd l'au aflat, a fost o spaimă și-o supărare numai ca aceea. Dar' el așa a voit, ca cel puțin să moară în apropierea ei.

Din cale-afară afurisiți! În Paris s'a întimplat un furt cu spargere, cum nu s'a mai auzit de blăstămătește iscodit. Doamna Corbiere, o văduvă avută, primî telegramă, că să plece îndată în Normandia să-și cerceteze unchiul de acolo, care are a-i împărțăși lucruri de înșămînatate pentru ea. Femeia s'a dus. Cum a plecat ea, iacă peste 2 ore vine un bărbat tînar și întrebă la servitori de doamna. Spun că a plecat.

— Uf, ce năcăz, zise acela. Și aveam lucru grabnic cu dînsa. Eu sunt nepotul ei cutare. Dar' voi isprăvi ce pot și voi pleca și eu pe urma ei, zise. Pînă să umblu eu însă, să-mi puneți lada asta (ceva cofăr mare) în-casă.

Servitorii veniră și duseră lada, care era tare grea, și o încuiară în casă. Spre seară tînarul veni și își duse iară lada, și plecă pe urma „mătușei“. Ca mine iacă și mătușa veni acasă, năcăjită că a umblat calea mînzului, că nu pe ea a chemat-o acea telegramă. Slugii îi spusă povestea cu tînarul și cu lada. Femeia să miră de istorie. Dar' și mai rău să miră după-ce intră în casă, unde află toate răsturnate, toate pulturile deschise și și cassa de fer, din care îi șterpelise vre-o 50.000 franci și aurituri de alte vre-o 10.000! Căci în lada cu pricina să vede că era un hoț isteț și închis în casă a desfăcut tot și a fost dus apoi de ai casei și așezat frumos în căruța să poată merge mai departe cu banii și auriturile. Pe văduva tot ei o chemaseră cu telegraful să plece de-acasă.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

1904		1905	
9 Octomvrie		1 Oct. 8 Oct.	
Situațiunea sumară. ACTIV			
93,390.171	{ 66,820.171 Reserva met. Aur 81,380.472 27,570.000 » trate Aur 33,595.000 }	115,092.854	114,975.472
2,960.670	Argint și diverse monete	1,570.485	1,541.971
55,924.757	Portofoliu Român și Strein	60,615.532	60,613.296
12,902.174	{ *)Impr. contra ef. publice 5,198.400 » » » contcurt. 18,956.814 }	25,123.169	24,155.214
11,999.940	Fonduri publice	11,999.666	11,999.666
13,690.260	Efectele fondului de rezervă	15,153.610	15,153.610
1,724.046	» » » amortisarea imob. și mat.	2,930.477	2,930.477
5,577.318	Imobili	5,748.590	5,748.600
589.414	Mobilier și Mașini de Imprimerie	588.140	588.302
413.845	Cheltueli de Administrațiune	430.419	515.770
78,923.330	Deposite libere	80,034.810	79,310.535
11,353.126	Compturi curinți	8,837.671	7,354.269
17,511.853	Compturi de valori	33,381.840	33,407.787
306,960.904		361,507.263	358,294.969
PASIV			
12,000.000	Capital	12,000.000	12,000.000
18,524.059	Fond de rezervă	19,880.604	19,881.017
2,832.428	Fondul amortisării imobilelor și material	3,016.596	3,016.596
192,623.660	Bilete de Bancă în circulațiune	244,289.140	241,748.140
1,461.065	Profit și Pierderi	1,560.783	1,560.783
—	Compturi curente	—	—
596.362	Dobânzi și beneficii diverse	725.330	777.898
78,923.330	Deposite de retras	80,034.810	79,310.535
306,960.904	Scomptul 5% *) Dobânda 6%	361,507.263	358,294.969

Anunț.

Un morariu află aplicare la subsemnatul la o moară cu trei petri. Să recere a conduce și motorul de benzin, când e apă puțină. Condiții favorabile. Brad (Hunyadm.), în 26 Octomvrie 1905.

Fejér Aron,
proprietar.

1—2

Anunț.

Să caută un companist la o prăvălie, — singură românească în B.-Huedin, — de coloniale, ferărie și bumbăcării cu reverment anual de 50.000 cor.

Condițiunile detaiate să află la

Alexe Căciulă,
comerciant
în B.-Hunyad (Kolozs m.)

1—2

AVIS.

În comuna Cugir (Kudzsir, com. Hunedoarei) să află

un taur
rasă Pizgau curat

foarte frumos și bine desvoltat. Doritorii de a-l cumpăra să se adreseze la subscrisul

Avram Berian.

1—1

Sz. 756—1905. vgrh.

Arverési hirdetmény.

Alulirótt bírósági végrehajló az 1881. évi LX. t.-cz 102 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a dévai kir. törvényszéknek 1905. évi 7241 számú végzése következtében Dr. Pop Justin ügyvéd által képviselt Kristea Petru csebi lakos javára Onca Nikulae I. Nikulae ellen 1300 kor. s jár. erejéig 1904. évi okt. hó 14-én foganasított biztosítási végrehajtás utján le- és felülfoglalt és 1060 kor., becsült következő ingóságok, u. m.: szarvasmarhák, ló, takarmány, szekér, buza stb. nyilvános árverésen eladatkak.

Mely árverésnek az algyógyi kir. járásbíró 1905-ik évi V. 413/1 számú végzése folytán 1300 kor. tőke-követelés ennek 190. évi hó napjától járó % kamatai, 1/3% váltódij és eddig összesen 260 kor. 40 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig, Cseb községben végrehajtást szenvedők lakásán leendő megtartására 1905. évi november hó 10-ik napjának d. e. 9 órája határidőül kitétik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is, el fognak adatni.

A mennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. § értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Algyógy, 1905. évi október hó 27. napján.

Ruszuly Imre,
kir. bir. végrehajló.

Prăvălie românească. — Serviciu prompt.

P. T.

Am onoarea a anunța publicul românesc din Orăștie și din împrejurime, că am deschis o

prăvălie românească,

în Orăștie, Piața-mare,

de ferărie, coloniale, făină și diverse articole necezare la gospodăria casei, și fiind convins despre dragostea cu care este îmbrătoșată aici ori și care întreprindere națională — promițind totodată că-mi voi da toată silința să corăspund tuturor cererilor unui bun și solid comersant, — rog inteligența și țărănimea românească să mă spriginească în întreprinderea mea. — Numai astfel, ajutându-ne unii pe alții, inteligență, țărănime și negustorime, vom merge înainte spre mărirea neamului nostru.

În speranță că mă veți sprigini cu dragostea cuvenită, rămân al D-Voastră recunoscător:

Ioan E. Candrea.

4—5

Mărfuri bune. — Prețuri moderate.

5210--1905 végreh. sz.

Arverési hirdetmény kivonat.

A Szvárosi kir. bíróság mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Tegze Sándor p. ü. titkár dévai lakos végrehajlatónak Dregán Vászilje lui Szimion romoszi lakos végrehajtást szenvedő elleni 17 K 60 fill. hatálékos költség követelés és jár. valamint Dr. Pataky Dániel ügyvédnek 128 kor. 96 fill. tőke 43 kor. 40 fill. perbeli és végrehajtási költség, „Ardeleana“ pénztézetnek 6000 korona tőke, ennek 1902 május 19-től járó 6%, kamata és 195 kor. 45 fill. költség követelése iránti végrehajtási ügyében a dévai kir. törvényszék (a szásvárosi kir. járásbíró) területén lévő Romosz községben fekvő a Romoszi 432 szttjkven a † 24 rd. 1258 hrsz. alatti szántóra 18 kor. A † 29 rd. 5338 hrsz. szöllőre 62 kor. A † 30 rd. 5676 hrsz. szöllőre 18 kor. A † 31 rd. 6028 hrsz. kaszálóra 86 kor. Az u. o. 1059 szttjkönyvben A † 1 rd. 4561 hrsz. kertre 197 kor. Az u. o. 1235 szttjkönyvben A † 10 rd. 5376 hrsz. szöllőre 26 kor. A † 11 rd. 5916 hrsz. kaszálóra 118 kor. Az u. o. 479 szttjkönyvben A † 31 rd. 186, 187 hrsz. kőház kértre 991 kor. A † 32 rd. 787 hrsz. udvarra 22 kor. A † 33 rd. 1020, 1021 hrsz. kőház és kertre 815 kor. A † 34 hrsz. 1429 hrsz. szán-

tóra 19 kor. A † 36 hrsz. szántóra 120 kor. † 37 hrsz. legelőre 36 kor. A † 38 rd. 4846 hrsz. szöllőre 22 kor. A † 39 rd. 5096 hrsz. szöllőre 22 kor. A † 41 rd. 5098 szöllőre 22 kor. A † 42 rd. 1768/1 szántóra 3398 kor. végül az u. o. 2556 szttjkben A † 1 rd. 1770 hrsz. szántóra ez utóbbira az 1881. LX. t.-czikk 156. § alkalmazásával 200 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlanok 1905. évi november 30-án d. e. 9 órakor Romosz község házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatkak fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% készpénzben vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1881. november hó 1-én 3333 sz. alatt kelt I. M. rendelet 8 §-ban kijelölt óvadékképes értékpapírban a kikiáltott kezében letenni, vagy az 1881. LX. t.-cz 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előletes elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

Szásvároson, 1905 aug. 10-én.

A kir. bíróság mint tkvi hatóság.
Előadó távollétében

Balogh,
kir. jbró.

UN CANDIDAT
de avocat

cu praxă, află aplicare
imediată în cancelaria
subscrisului!

Condițiuni bune.

Dr. Ioan Margita,
avocat
Geoagiu (Algyógy).

1—3

Un vier

foarte frumos, soiu
bun de porci albi, de
de 7 luni de bătrîn să
află de vînzare la sub-
scrisul.

Savu Muntean,
propr. în Pricas I. Orăștie
(Perkász u. p. Sászáros)

1—3

Noroc enorm la Török!

NEÎNTRECUT

e norocul care favorizează colectura noastră principală. Deja am plătit onorațiilor nostri cumpărători în timp mai scurt mai mult de 21 milioane coroane de câștiguri; între acestea cele mai mari câștiguri, anume:

de 2-ori marele premiu de 600.000 coroane
câștigul cel mai mare de 400.000 coroane

cum și câștiguri 4 à cor. 100.000, 3 à 90.000, 2 à 80.000, 3 à 70.000, 3 à 60.000, mai multe à 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, și afară de aceste încă alte multe câștiguri mari à 10.000, 5000, 2000, 1000, 500 cor. etc.

Recomandăm deci a participa la loteria de clasă, cea mai bogată în șanse de câștig în lumea întreagă și a comanda la noi un los de noroc. În viitoarea, a 17-a, loterie de clase să vor trage

110.000 losuri cu 55.000

de câștiguri în bani și anume în total în suma enormă de
14 milioane 459.000 coroane.

Comandați numărul de lingă numele D-Voastră!

Bani mulți fac vieața frumoasă! Poate că surprinde bărbatul pe femeia sa sau femeia pe bărbatul său cu un câștig principal prin cumpărarea numărului de lingă numele său! Întimplarea joacă mare rol în vieața și poate fi chiar o întimplare că în numărul care stă lingă numele respectiv vei afla losul, care îți aduce un mare câștig.

Ádám, Adél	12109	Frigyes, Gabriella	93989	Márton, Lina	95297
Adolár, Agnes	3223	Fülöp, Gizella	60037	Mátyás, Ludmilla	52977
Adolf, Agota	22037	Gábor, Hédvig	20999	Mihály, Lujza	24292
Agoston, Amália	60017	Gáspár, Heléna	79747	Miklós, Magdolna	65146
Aladár, Anna	41777	Gergely, Henriett	51631	Miksa, Malvin	48562
Albert, Anatolia	74366	Géza, Herminn	38997	Mór, Margit	10963
Alfréd, Apollonia	20292	Gusztav, Hilda	2736	Nándor, Mária	36784
„kös, Aranka	101001	György, Ibolyka	55487	Orbán, Mártha	67197
Ambrus, Berta	50901	Gyula, Iduska	35375	Oszkár, Matild	21451
András, Blanka	35266	Henrik, Ilóna	34477	Ottó, Melánia	55177
Antal, Borbála	2392	Hermann, Irma	92792	Ódön, Narcisz	2737
Arnold, Boriska	90372	Hugó, Ilka	46495	Pál, Neszti	51515
„rpád, Bétti,	32417	Ignác, Irén	12115	Péter, Olga	101969
Árthur, Bella	105317	Illés, Irma	45273	Pista, Paula	34855
Aurél, Brigitta	13223	Imre, Izabella	109333	Richárd, Pelagie	79787
Attila, Cecília	52333	István, Janka	27174	Róbert, Petronella	12533
Balázs, Cornelia	74397	Izidor, Johanna	53077	Rudolf, Piroška	65827
Bálint, Dóra	24034	Iván, Jolán	2393	Salamon, Regina	17718
Barnabás, Dorottyá	9001	Jakab, Józsa	93322	Samu, Rózsika	38107
Béla, Cecília	38277	János, Judith	32597	Sándor, Rozália	107397
Benedek, Eufemia	108855	Jenő, Juliska	54895	Simon, Sári	48564
Bernát, Emma	51377	József, Karolin	17339	Tamás, Sarolta	74377
Dániel, Ernesztin	101911	Kálmán, Katinka	63775	Tibor, Szeréna	2727
Dávid, Eva	16864	Károly, Katalin	48741	Tihamér, Theodoría	34950
Dénes, Evelin	92157	Kornél, Klára	66344	Tivadár, Teréz	55477
Dezso, Erzsébet	65878	Kristóf, Klotild	7279	Tóbiás, Ferus	20005
Ede, Eszter	4043	Lajos, Kornélia	109707	Vendel, Valéria	101011
Elek, Etel	41799	László, Krisztina	50919	Viktor, Veronika	50908
Elemér, Flóra	107273	Leó, Kunigunda	96222	Vilmos, Viktória	12413
Emil, Franciska	32443	Lipót, Laura	21624	Vince, Vilma	65565
Endre, Frida	92777	Lőrincz, Lenke	66022	Zoltán, Zsófia	5463
Ernő, Genovéva	52551	Manó, Leonia	6270	Zsigmond, Zsuzsánna	5463
Ferencz, Gertrud	12113	Márkus, Lidia	34484		

Cel mai mare câștig ev. 1.000.000 cor. Special 1 premiu cu 600.000, 1 câștig à 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000 și încă multe altele.

Plătirea conform planului a losului original de clasa I. este:

Pentru 1/8 los original 75 cr. (Cor. 1.50), ptru 1/4 los original fl. 1.50 (Cor. 3)
Pentru 1/2 los original 3 fl. (Cor. 6), pentru 1/1 los original 6 fl. (Cor. 12).

și aceste să vor expeda cu rambursă sau după trimiterea banilor. Planuri oficioase gratis. Comanda la losurile de mai sus rugăm a ni-să trimitte cu deplină încredere până în

23 Noemvrie a. c.

fiindcă numerii de mai sus curind pot să treacă și tragerea pentru clasa I. să va începe cu ziua de 23 Noemvrie a. c.

A. Török & Co.

cea mai mare întreprindere cu loterie de clasă a Ungariei

BUDAPESTA,

Despărțământul de loterie de clasă
a colecturei noastre principale.

Centrală: Theresienring 46/a.
I. Filială: Waitznering 4/a.

II. Filială: Museumring II/a.
III. Filială: Elisabethring 54/a.